

Põhja-Sakala valla teehoiukava aastateks 2024-2027

1. Eesmärgid

Valla pikaajaline visioon, eesmärgid ning olulisemad valdkondlikud väljakutsed, eesmärgid, investeeringud ja tegevused on kajastatud valla arengukavas.

Valdkondliku teehoiukava põhieesmärgiks on saada ülevaade kohalike teede ja tänavate ning avalikus kasutuses olevate erateede remondivajadusest. Teehoiukava annab vallavalitsusele võimaluse pikemalt tegevusi ette planeerida, teha vajalikud projekteerimistööd ja viia soodsamatel tingimustel läbi ehitushanked. Teehoiukava võimaldab luua järjepidevuse planeeritavates tegevustes ja tagada teede korrasoleku, ohutuse. Lisaks võimaldab teehoiukava planeerida projektitegevusi ja nende rahastamist riiklikest vahenditest.

Põhja-Sakala valla teehoiukava on koostatud neljaks aastaks ja vajadusel uuendatakse kord aastas. Teehoiukava koostas Põhja-Sakala Vallavalitsus.

Teehoiukava on kooskõlas valla järgneva nelja aasta arengukava ja eelarvestrateegiaga, tagamaks lähiaastatel paremat rahade planeerimist ja jaotust. Teehoiukava on seotud Teeregistriga, milles tuuakse välja teid ja tänavaid iseloomustavad tehnilised näitajad.

Teehoiukava on ajas muutuv ja täiendatav dokument, mida vaadatakse läbi vähemalt üks kord aastas, viiakse kooskõlla nii kehtivate arendusdokumentidega kui ka kujunenud tegelike olukordade, vajaduste ja võimalustega.

Teehoiukavas iseloomustatakse vajalikke tegevusi teede seisukorra parandamiseks, perspektiivseid teedeehitusi ning seotud projekte teehoiu planeerimisel. Teehoiukava on seotud Teeregistriga, kus tuuakse välja teid ja tänavaid iseloomustavad tehnilised näitajad. Registrisse tehakse jooksvaid täiendusi ja parandusi vastavalt uute olukordade tekkele.

Teehoiukava koosneb tekstilisest osast ja finantsplaanist, mis sisaldab teehoiutöid, planeeritud kulusid aastate lõikes ning kohalike teede ehitus- ja rekonstrueerimisobjektide nimekirja.

2. Hetkeolukorra analüüs

Põhja-Sakala vald moodustus 21.10.2017. a, mil ühinesid Suure-Jaani vald, Kõo vald, Kõpu vald ja Võhma linn. Vallas on kaks linna (Suure-Jaani ja Võhma), kaks alevikku (Olustvere ja Kõpu) ning 70 küla.

Põhja-Sakala vald on suhteliselt hõredalt asustatud. Elanike arv omavalitsuses kokku on 7761. Võhma linnas elab 1239 ja Suure-Jaani linnas 1162 elanikku. Suurimad alevikud/külad on Olustvere alevik (389 el), Vastemõisa küla (365 el), Sürgavere küla (339 el), Kõo küla (271 el) ja Kõpu alevik (256 el). Teistes külades elab alla 200 elaniku, neist 58-s külas on elanike arv alla 100. Riigimaanteedest läbivad Põhja-Sakala valda põhimaantee nr 92 Tartu–Viljandi–Kilingi-Nõmme, tugimaanteed nr 38 Põltsamaa–Võhma, nr 49 Imavere–Viljandi–Karksi-Nuia ja nr 57 Mudiste–Suure-Jaani–Vändra ning mitmed kõrvalmaanteed.

Teede kogupikkus Põhja-Sakala vallas on teeregistri (seisuga 01.02.2022) andmetel 728,099 km (**sh kohalikke teid 287,598 km**, erateid 222,583 km ja metsateid 217,918 km).

Tee liikide järgi on 321,9 km (88%) maanteesid ja 44,2 km (12%) tänava tüüpi teid. Valdav enamus Põhja-Sakala valla maantee tüüpi teedest on katteta teed (90%). Tänavatüüpi teedel on olukord vastupidine, valdav enamus (70%) on kattega teed. Valdavalt kasutavad teid kohalikud elanikud ja põllumajandus- ning metsatransport.

ERC Konsultatsiooni Osühing (10116362) ja T-Konsult OÜ (12878340) poolt 2022.a. koostatud teostatud uuringute ja analüüside põhjal on omavalitsuse teedevõrgu seisukord vahelduv. Kattega teedevõrk on vallas hetkel rahuldavas seisukorras, samas piirkondade võrdluses on see halb Olustveres ja Suure-Jaanis. Katteta teedevõrk (kruusateed) on valla lõikes halvas seisukorras, piirkondade võrdluses on rahuldav seisukord Kõos ja Olustveres.

Paikkondade lõikes on avalikuks kasutamiseks määratud teede seisukord väga erinev, esineb ka mitterahuldavas seisukorras teid. Kruusateedest suurem osa vajavad hoolduse käigus osalist kruusa peale vedamist või rekonstrueerimist. Peamine põhjus kruusateede halval seisukorral on kas liiga õhuke kulumiskiht või valede omadustega kulumiskihi materjal. Mitmetel teedel esineb kevadisel ja sügisel perioodil kandevõime või külmakerke probleeme.

Oluline on tagada sademevete äravalgumine tee katendilt ning võimalusel ka muldest ehk likvideerida põhiliselt kruusateede servades moodustunud vallid ning kattega teedel pikiroopad. Liiklusohutuse seisukohast on jätkuvalt oluline teemaalt ja ristmike piirkonnas liigse võsa ja/või puude likvideerimine ning teeservade niitmine.

Vallas on ka kohalikke teid, kus avalik huvi puudub ja teekatet remontida ei ole otstarbekas. Samuti esineb teid, kus tee seisukorrast ning kinnistu omaniku tegevusest tulenevalt ei ole võimalik teed läbida. Teede inventeerimise käigus tuleb osa selliseid teid avalikust kasutusest välja arvata.

Põhja-Sakala valla teede ja tänavate teehoiutööde prioriteedid on otseselt seotud konkreetse asukoha ja liiklusintensiivsusega. Olulisemad on teed ja tänavad, mis tagavad ühenduse valla erinevate piirkondade vahel. Oluliseks on ka ühiskondliku transpordi kulgemine.

Üldine eesmärk on võimaluste piires vähendada valla territooriumil tolmuiseid kruusakatendeid, asendades neid tolmuwabade katetega, seda eriti teedel, kus on tihedam liiklus või mis piirnevad elamutega.

Investeeringud teedesse sõltuvad omavalitsuse rahalistest võimalustest ning tehnilistest, majanduslikest ja poliitilistest otsustest (eelarvestrateegiast ja eelarvest). Teehoiuks kavandatud kulutuste piires sõltuvad investeerimissummad teehoolde kuludest – näiteks pika ja lumerohke talve korral võivad kulutused teehooldusele ületada planeeritud ning vastupidisel juhul võib hooldeks ette nähtud vahendeid järgi jääda.

Investeeringusummadega tehtavate tööde mahud sõltuvad ühelt poolt üldisest sektori turuolukorrast, lähtematerjalide (nt bituumen) hinnatasemest, mootorikütuse hinnast jms, mida kohalik omavalitsusüksus mõjutada ei saa. Teiselt poolt sõltuvad tööde mahud otseselt omavalitsuse tegevusest ja seda nii tehniliselt ja majanduslikult põhjendatud lahenduste kasutamise kui ka mõistliku hanke- ja ehitusprotsessi korraldamise näol.

Teehoiukavas on välja toodud tänaseks teadaolevad lähiaastate planeeritavad teedega seotud investeeringud, mis võivad lähtuvalt valla arengust või välistest teguritest (nt riigipoolse rahastuse muudatused, erinevate toetusmeetmete avanemine, eraarendajate tegevus jne) muutuda. Esitatud teede lõigud on valitud lähtuvalt teede seisukorrast, hinnates ka vajalikke tegevusi hädapärast olemasoleva seisundi säilitamiseks või parema kvaliteedi saavutamiseks. Arvestatud on ka teega piirnevat elukeskkonda (kas tee ääres paiknevad elamud või mitte).

Vallal on teede raha investeerimiseks 2023. aastal ca 230 tuhat eurot, järgnevatel aastatel ca 200 tuhat eurot aastas.

Remonditavate teede nimekirjad vaadatakse üle igal aastal ning tehakse vajadusel korrektiivse vastavalt omavalitsuse eelarve prognoosile, muutunud teekatte seisundile ning liiklussagedusele.

3. Teehoiukava raames rakendatavate tegevuste maksumused

Lisas 1 on toodud teedel ja tänavatel teostatavate tööde orienteeruvad maksumused aastateks 2024-2027. Tööde maksumused on teede kaupa kirjeldatud, tabelisse on lisatud tööde hinnangulised maksumused, mis on arvatud üldjuhul järgnevate tööde ühikhindade (sisaldavad käibemaksu) alusel:

Kruuskatte remont, kulumiskihi uuendamine – KR_REM 2,50-3,00 eurot/m²

Sisaldab alljärgnevad tegevused:

- Peenra puhastamine – tee kõrvale kogunenud valli eemaldamine ja utiliseerimine;
- 10 cm uue purustatud kruusa segu paigaldamine ja selle profileerimine ning tihendamine.

Kattega tee korduspindamine – PIND 3,50 -4,00 eurot/m²

Sisaldab alljärgnevaid tegevusi:

- Löökaude remont enne pindamist (mahuarvestuses ei ole lisatud);
- Ettevalmistustööna olemasolev kate puhastatakse harjade ja vajadusel survepesuga, et peal ei oleks lahtist tolmu või pinnast;
- Kate pinnatakse, pinnatud kattele paigaldatakse õhuke tardkivikillustikust kiilkiht. Tihendatakse;
- Liikluskiirus piiratakse maksimaalselt kolmeks ööpäevaks (30 km/h).

Kruusateele katendi ehitus, tolmuwabastus – KR_PIND 10 eurot/m²

Sisaldab alljärgnevaid tegevusi:

- Ettevalmistustööna profileeritakse katte pind (2...3% kaldega) eemaldades tee äärde kogunenud vallid (materjal utiliseeritakse). Puhastatakse kraavid;
- Paigaldatakse freespuru ja tihendatakse;
- Kate pinnatakse, pinnatud kattele paigaldatakse õhuke tardkivikillustikust kiilkiht. Tihendatakse.

4. Teehoolded tööd

Hoolde alla kuuluvad suvihoole, talihoole, rajatiste hoole, liikluskorraldusvahendite jm hooldetööd, mille eesmärgiks on tagada teedel nõutav seisunditase ning luua tee kasutajale aastaringselt mugavad ja ohutud liiklustingimused.

Suvised teehooldused käigus remonditakse tekkinud augud ning hõõveldatakse kruusateed ja teostatakse tolmutõrje vastavalt vajadusele. Hõõveldamise käigus tagatakse vee äravool kruuskattelt (eemaldatakse vallid teepeenralt – katte ja kraavi vahelt). Tööd teostatakse aprillist oktoobri lõpuni. Teedele katematerjali peale vedamist teostatakse vastavalt vajadusele. Katematerjali veetakse peale kohtadesse, kus on löökaugud, sadevetest põhjustatud katematerjali eemaldumine teelt, roobaste täitmine. Regulaarselt niidetakse teemaa-ala ning puhastatakse see võsast ulatuses, mis on tarvilik kül- ja ristmikunähtavuse tagamiseks.

Talihoolduse all mõistetakse lumekoristust ja libedusetõrjet. Lumekoristusel tuleb tagada ristmike ja mahasõitude sõidetavus ning koolibussi peatuskohtade kasutatavus.

Teede hooldustöid teostatakse vastavalt majandus- ja taristuministri 14. 07. 2015 a. määruse nr 92 „Tee seisundinõuded“ kehtestatud tee seisunditasemele. Teede ja tänavate talihoolet korraldatakse riigihangete läbiviimise kaudu sõlmitud lepingute alusel.

Uute ja liiklust ümber korraldavate liikluskorraldusvahendite paigaldamine arutatakse eelnevalt läbi Põhja-Sakala Vallavalitsuses.

Vastavalt vajadusele vahetatakse välja vananenud ja katkised liikluskorraldusvahendid. Uued märgid paigaldatakse vastavalt liikluskorralduse muudatustele, uute objektide rajamise järgselt ja muudel vajadustel. Täiendust vajab teetähistussüsteem.

Sillad ja truubid.

Sild on ühe- või mitmeavaline rajatis, mida mööda tee kulgeb üle veetakistuse ja millel on vähemalt üks puhas ava pikkusega 3,0 m või rohkem. Vallateedel asuvate sildade seisukord vajaks eraldi ülevaatamist ja hindamist, et vajadusel planeerida sildade rekonstrueerimistööid või hooldusremonti.

Truup on rajatis, mille kaudu juhatakse läbi teemulde voolavat vett. Truupide üldine seisukord on rahuldav, üksikud truubid on amortiseerunud ja vajavad remonti. Tee seisundinõuete kohaselt peab truup tagama vee voolu ja truubi kohal teekattes ei tohi olla auke ega läbivajumisi, mis viitavad konstruktsiooni lagunemisele. Ummistunud kraavid ja truubid vajavad puhastamist.

Liikluskorraldusvahendite vahetamine ja paigaldamine arutatakse eelnevalt läbi Põhja-Sakala Vallavalitsuses. Vastavalt vajadusele vahetatakse välja vananenud ja katkised liikluskorraldusvahendid. Uued märgid paigaldatakse vastavalt liikluskorralduse muudatustele, uute objektide rajamise järgselt ja muudel vajadustel. Täiendust vajab teetähistussüsteem.

Juhtudel kui teemaa piirkonnas teostatakse erinevaid töid (tee remont, erinevate kommunikatsioonide paigaldamine, kaevetööd, piirnevad ehitustööd, mis takistavad liiklust, muud teesulud, mis tingitud avalikest üritustest jne), korraldab märkide paigaldamise tööde teostaja või avaliku ürituse korraldaja vastavalt seadusandlusele ja Põhja-Sakala Vallavolikogu õigusaktidele. Avaliku teemaa sulgemine kõigil juhtudel (va erinevad avariid), tuleb kooskõlastada Põhja-Sakala Vallavalitsusega. Liikluskorralduse parandamiseks moodustatakse vajadusel vastav tööühik.

5. Teehoiu rahastamine

Rahajaotuse riigimaanteede hoiuks vajalike kulude vahel, samuti kohalike teede hoiuks omavalitsusüksuste kaupa, kinnitab Vabariigi Valitsus. Kohalike teede hoid on omavalitsuste ülesanne ja selle rahastamine sõltub otseselt kohaliku omavalitsuse finantsvõimekusest ja prioriteetide seadmisest eelarve koostamisel.

Riigieelarvest toetatakse omavalitsusi teehoiu ülesande täitmisel vastavalt võimalustele ning riigipoolne sihtfinantseerimine on kohalike teede hoiumaandav rahastamine. Raha jaotusel kohalikele omavalitsustele arvestatakse kohalike teede pikkusega.

Tavapäraselt juhendatakse investeringute kavandamisel liiklussagedusest, majanduslikust mõjust ja liiklusohutlike kohtade võimalikust likvideerimisest. Kohalike teede puhul üldjuhul mõõtmisandmed liiklussageduse kohta puuduvad ja informatsioon liiklusohutlike kohtade kohta on subjektiivne.

Seepärast on investeeringute sihipäraseks kasutamiseks soovitatav läbi viia regulaarse intervalliga valla teede ja tänavate seisukorra hindamine ning võimalusel liiklusuuringuid, mis annaksid hea ülevaate tegelikust olukorrast. Ajakohase teede seisukorra info ja liiklustiheduse ülevaate omamine aitab investeeringuid suunata teedele, millele on tekkinud suurem vajadus ja on rohkem kasutajaid.

2023. aastal olid suuremahulisemad tööd mustkatete rajamine Kõidama külas Metsa tänavale ja Kõidama–Lõhavere teele (kokku 58 989 EUR), Suure-Jaani linnas osaliselt Karja, Uus ja Heina tänavale ning Suure-Jaani–Ängi teele (kokku 54 639 EUR). Kõpu piirkonnas said tolmuvaba katte Kõpu mõisapargi ja Vaestemaja tee (kokku 44 555 EUR) ning Koksveres üürielamuni viiv Tammiku tee (9 785 EUR).

Kruusateede katteid uuendati kokku 100 090 € ulatuses. Vastemõisa paikkonnas said uue kruuskatte kaugemaid piirkondi keskusega ühendavate Vastemõisa–Vaiassaare ja Poolaka–Kuura teelõigud, mis on osaks valla õpilasliini L1 teekonnast ja osaliselt Epra külas Kanasaare tee, mille seisukord ei vastanud nõuetele.

Korduspindamist tehti Suure-Jaanis osaliselt Lembitu puiesteel, Kauba ja Aasa tänaval, Olustveres Päikese tänaval, Sürgaveres Vahtra ja Pärna tänaval, Kuhjavere–Passaia teel ja Kõidama–Lõhavere teel, kokku 23 158€ ulatuses.

2024. aastal on plaanis teede investeeringutena kokku ca 240 000€. Mustkatete rajamised on plaanis Suure-Jaani linnas Karja ja Tööstuse tänaval ning Olustvere alevikus Mesila tänaval, kus hõõveldatakse eraldi kohtades väga lühikesi lõike, ülejäänud teed on valdavalt mustkattega kaetud. Mustkatte saavad ka Lahmuse koolini viiv Veski tee ja Ängi külas Väljaotsa–Mähkula tee.

Kruusateede remont on kavandatud teha lõiguti Pilistvere–Loopre teel, Tääksi küla Peetsi–Õnniste teel ning Punaküla Tooni teel. Lahmuse külas remonditakse koolibussiringile jäävad lõigud Lahmuse–Jaburi teel ja Ängi küla Põhjaka–Undisaare teel.

Põhja-Sakala valla teehoiukavast aastateks 2019-2022+ on teostamata järgmised investeeringud:

- ✓ Aastast 2022: Kergkatte ehitamine Seruküla tee, Vastemõisa-Pöörandi tee.
- ✓ Aastast 2022+ kergkatte ehitamine Saare-Võhma tee, Navesti-Taevere tee, Navesti-Tedrenurme tee, Kibaku-Kuhjavere, Tiigi tänav, Nuutre-Vene kiriku tee, Marja tänav, Kõpu järve tee.
- ✓ 2022. aastast on remontimata kruusateed: Loopre-Pilistvere, Põhjaka–Undissaare ja Lahmuse–Jaburi ning aastast 2022+ Navesti-Tedrenurme.
- ✓ Kergliiklusteedest Vastemõisa–Vaalamäe kergliiklustee ehitamine aastatel 2021-2022 ja Suure-Jaani Lahmuse ettevalmistustööd 2021-2022 ning Vaalamäe–Kobruvere 2022+ aastal.

Vallavalitsusel on plaanis teehoiukava avalikustamise käigus lisaks tavapärase ettepanekute esitamisele lubada ettepanekuid esitada kõigil isikutel selliselt, kus esitaja näitab tee ehituses omapoolse finantseerimise osa, mis ei saa aga olla madalam kui 30% koguhinnast.

Vallavalitsusel on õigus viimati nimetatud taotluste alusel soovitud teelõike tõsta võimaluse korral teehoiukavas ettepoole. Koos isikupoolse investeeringu osaga tulnud taotluse juures tuleb ära näidata aasta, millal ehitust soovitakse ning arvestada prognooshindadega, kuid lõplik hind ja omaosaluse suurus selgub hankes saadud ehitushinna alusel. Rahastamiseks tuleb sõlmida leping.

6. Teehoiukava seire ja uuendamine

Teehoiukava on koostatud kirjeldamaks teede ja tänavate seisukorda, tavahoolduse põhimõtteid ning vajadusi suuremateks rekonstrueerimistödeks. Teehoiukavas toodud investeeringute kava on vajaduspõhine (st lähtub teede seisukorrast ning kasusaajate hulgast), samas arvestab kohaliku omavalitsuse võimalusi.

Teehoiukava on ajas muutuv ja täiendatav dokument, mida vaadatakse läbi vähemalt üks kord aastas ning viiakse kooskõlla nii kehtivate arendusdokumentidega kui ka kujunenud tegelike olukordade, vajaduste ja võimalustega.

Teehoiukava alusel on võimalik koostada valla teede remondi ja arenguplaane järgnevatel aastatel ning prognoosida täiendavate rahaliste ressursside vajadusi.

Teehoiukava uuendamise vajaduse väljaselgitamiseks ning järgmise perioodi investeeringute paremaks kavandamiseks:

- teedespetsialist koos majandusosakonnaga hindavad regulaarselt valla teede ja tänavate seisukorda;

- hinnatakse avalikuks kasutuseks määratud teede vastavust Põhja-Sakala Vallavolikogu 21.12.2023 määrusele nr 59 "Põhja-Sakala valla kohalike teede kord";

- jooksvalt korrastatakse teeregistri andmeid.